

ORNIS FENNICA

1931

SUOMEN LINTUTIETEELLISEN SEURAN JULKAISEMA
UTGIVEN AV ORNITOLOGISKA FÖRENINGEN I FINLAND N:o 3-4

Toimittajat: Tri *Pontus Palmgren*, Helsinki —
Bulevardi 17, maist. *Einari Merikallio*, Kerava.
Toimituksen osoite: Tri *Pontus Palmgren*,
Helsinki — Bulevardi 17.
Vuosikerran tilaushinta: Smk. 50:—, ulko-
maille Smk. 50:—

Redaktörer: Dr *Pontus Palmgren*, Hfors —
Bulevarden 17, mag. *Einari Merikallio*, Kerava.
Redaktionens adress: Dr *Pontus Palmgren*,
Helsingfors — Bulevarden 17.
Prenumerationsavgift per årgång: Fmk 50:—
till utlandet Fmk 50:—

Bezugspreis für Abonnenten im Ausland Fmk 50:—

Suomessa tavattuja ulkomaille rengastettuja lintuja.

(Mit einer deutschen Zusammenfassung.)

ILMARI VÄLIKANGAS.

Teen seuraavassa selkoa viime vuosina Suomessa tavatuista ulkomaisista rengaslinnuista, sikäli kuin löydöt ovat ilmoitetut Yliopiston eläintieteelliselle museolle. Allamainittujen lisäksi on P. Skovgaardin renkaalla 6623 Tanskassa merkitty lintu löydetty 15.IX. 1931 petolinnun raatelemana merenrannalla Pyhäjoen pitäjän Parkalahdessa, mutta selvitystä lajista ja rengastuksesta ei vielä ole saatu.

Varis, Corvus corone cornix (L.).

Kolme lokakuussa 1926 Rossittenin lintuhavaintoaseman („Vogelwarte“) läheisyydessä täysikasvaisina rengastettua varista on v:na 1928—30 ilmoitettu Eläintieteelliseen museoon Suomessa tavatuiksi. Rossittenin asema sijaitsee keskellä Kurische Nehrungia, Kurisches Haff-poukamaa reunustavaa pitkää niemikaarta. Tämä kaari samoin kuin rannikko yleensä on tärkeä muuttolintujen „johtolinja“, jota pitkin syksyisin ja keväisin tapahtuu suorastaan valtava lintujen vaellus. Myöskin varikset muuttavat niemekettä pitkin suurin joukoin ja niiden rengastusta on siellä helppo toimittaa, paikkakunnalla kun harjoitetaan huomattavaa varisten pyyntiä verkoilla ihmisravinnoksi kesyjä houkutuslintuja apuna käyttäen. Näin täysikasvaisina merkittyjä muuttavia variksia on meillä Suomessa aikaisemminkin tavattu koko joukko ja nyt mainitut kolme kuuluvat samaan ryhmään.

D 37097-renkaalla 15. X. 1926 Ulmenhorstissa Rossittenin lähellä merkitty lintu ammuttiin maist. Fr. Rauhan ilmoituksen mukaan Lohjan Lylyisissä 28. V. 1928. — D 35346 ammuttiin 21. IX 1929 Hanhijoella, Hovinmaalla (ilm. Alvar Hallikainen). Se oli merkitty

Ulmenhorstissa 19. X. 1926, siis melkein 3 vuotta aikaisemmin. — Kolmas varis, D 36934, oli merkitty samassa paikassa kuin edelliset 16. X. 1926 ja ammuttiin Lappeen Lyytikälässä 25. XI. 1930, siis enemmän kuin 4 vuotta myöhemmin (ilm. A. A. Aalto).

Kaikissa edellämainituissa tapauksissa on todennäköisesti kysymyksessä Suomessa syntynyt tai mahdollisesti Suomen halki vaeltanut varis, joten puheenaolevat rengastukset, kuten aikaisemmat Rossittenin varisrengastukset, antavat hyvää lisävalaistusta omien rengastustemme avulla saatuun käsitykseen variksen vaelluksista.

Kottarainen, *Sturnus v. vulgaris* L.

Renkaalla Leiden 96052 merkityn kottaraisen tapasi neiti Aini Fischer vähissä hengin (kuoli pian) Koijärven Kokonkylässä (pohjoiseen Forssasta) 10. VI. 1931. Prof. E. D. van Oortin ilmoituksen mukaan se merkittiin täysikasvuiseena Haagissa Etelä-Hollannin maakunnassa 31. III. 1931.

Varpushaukka, *Accipiter n. nisus* (L.).

Syysk. 3 p:nä 1931 hra Alvar Rauhala ampui Kokkolassa varpushaukan, jonka jalassa oli Rossittenin rengas E 47929. Rossittenin ilmoituksen mukaan heidän rengastajansa oli mainitulla renkaalla merkinnyt torni- l. tuulihaukan, mutta hra R:n museolle lähettämä jalka osoitti, että kysymyksessä todella oli varpushaukka. Rengastus oli tapahtunut Prenzlaussa Uckermarkissa Pommerissa marrask. 20 p. 1930. — Edellyttäen linnun palanneen kotiseudulleen Pohjanmaalle, muuttosuunta edustaa suorastaan keskimäärää meillä rengastettujen varpushaukkojen toistaiseksi todetuista vaellussuunnista (äärimmäisyudet Ranska—Valkovenäjä).

Naurulokki, *Larus r. ridibundus* L.

Leningradin Lesnoy-Instituutin renkaalla E 1282 varustettu yksilö saatiin 17. IX. 1929 Santahaminassa Helsingin edustalla. Linnun olivat merkinneet hrat W. Nordlund ja J. Weber Sagublien metsästys-reservaatissa Syvärijoen suulla, Laatokan itärannalla 26. VI. 1929. Lokki oli siis vaeltanut n. 440 km läntiseen suutaan.

Kalalokki, *Larus c. canus* L.

Syysk. 10 p:nä 1931 rautatienvirkamies A. Louna sai Rauman saaristossa pitkästä siimasta kalalokin, joka oli nielaissut syöttikalan.

Linnun jalassa oli rengas: Tartu Estonia Universitas 7107. Tarton Yliopiston eläintieteellisen museon konservattorin M. Härmsin mukaan lintu oli merkitty poikasena Waiku-saarella Saarenmaan länsirannikolla 19. VI. 1931. Lintu oli siis joutunut kokonaista 330—340 km pohjoiseen, valaiseva esimerkki nuorien lokkien kiertelyistä.

Harmaalokki, *Larus argentatus* Pontopp.

Leht. A. Pynnösen ilmoituksen mukaan autoilija Aarne Häkkilä ampui Pyhäselän Hammaslahdessa 15. VIII. 1931 lokin, jonka jalassa oli rengas Бю н Москва D 7198. Moskovan rengastustoimiston kirjeen mukaan kysymyksessä on harmaalokki, jonka hra Gr. Poliakow merkitsi 25. VI. 1931 Vienan meren Solovkin saarella pesässä, joka sijaitsi sangen merkillisessä paikassa, nim. — linnoituksen (Kreml) katolla. — Toisen yksilön samaa lajia, jalassa rengas Бю н Москва D 10814, ampui hra K. Härkönen 9. IX. 1931 Virroilla, Vaskiveden Härkösen selällä (ilm. eläinlääkäri Eino Pynnönen). Moskovan rengastustoimiston johtajan hra W. Wuczeticz'in ilmoituksen mukaan tämäkin lintu on hra Poliakowin kesällä 1931 Solovkin saarella merkitsemä; tarkempia tietoja hra P:ltä ei vielä ole saatu.

Kolmas rengastettu harmaalokki saatiin leht. A. Pynnösen ilmoituksen mukaan kohosiimaan takertuneena Pielisjärven Viensuusta 25. VI. 1931 (taloll. poika Ate Siponen). — Jalassa oli Rossittenin rengas D 47280 ja lintu oli merkitty siellä täysikasvuisena (kesän 1929 poikasia?), verkolla pyydystettynä 11. X. 1930. Onko lintu kotiseudulleen palannut pohjoiskarjalainen yksilö, mihin tapaamisaika näyttäisi viittaavan, vai Vienan merelle matkailija, on mahdoton sanoa, kun kysymyksessä on sen luontoinen lintu kuin harmaalokki.

Sinisorsa, *Anas p. platyrhyncha* L.

Yksi Ruotsissa ja kaksi Skotlannissa täysikasvuisina rengastettua sinisorsaa on vv. 1929—1931 tavattu Suomessa ja tullut tiedoksi. — Tukholman Riksmuseetin renkaalla B 741 Karlslundin puistossa Örebro lähellä 9. IV. 1927 merkitty yksilö saatiin 24. VI. 1931 Vetelinjoesta haukirysään takertuneena (vrt. „Fauna och Flora“, n:o 4, 1931). Koska lintu rengastettiin täysikasvuisena oli se kuolleessaan ainakin 5-vuotias.

A. F. Witherby'n (Lontoo) renkaalla A A 803 Skotlannissa Wigtownshiressa III. 1929 merkitty sorsa ammuttiin Vetelissä, Perhonjoella toukok. alussa 1929 (ilm. tri E. Nessling). — Toisen, ♀ ad.,

Witherbyn rengas A G 284, joka oli merkitty samalla seudulla Skotlannissa 11. III. 1930, ampui eversti H. Alfthan Salajärvellä, 17 km Lappeenrannasta 15. VIII. 1931. — Suomessa merkittyjä sinisorsia on puolestaan, kuten tunnettu, pari kertaa tavattu Englannissa ja Skotlannissa.

Paitsi edellisiä on mainittava, että Vihdissä, Vuorenlinnassa on 17. V. 1931 saatu Leningradin Lesnoy-Instituutin renkaalla D 2271 merkitty sinisorsa (ilm. V. Fremling). Prof. G. Doppelmaier'in kirjeen mukaan lintu (1 ♂) on rengastettu 7. VII. 1929 Novgorodin lähellä Ilmajärven rannalla, Luberetskojen metsästysreservaatissa. — Katsoen verraten myöhäiseen vuodenaikaan sekä siihen, että Vihti on lähes 2 leveysastetta pohjoisempaa rengastuspaikkaa sekä 450 km:n etäisyydellä siitä (luoteiseen), täytynee pitää jotenkin varmana, ettei lintu olisi palannut alkuperäiselle kotiseudulleen, vaan jäänyt Suomeen.

Metsä- eli isohanhi, *Anser f. fabalis* (Lath.).

Rehtori E. Merikallion ilmoituksen mukaan hra Pekka Heinonen ampui Kurkijoen Vätikässä 26. VI. 1930 hanhen, jonka jalassa oli rengas. Tämä saatiin museolle ja osoitautui Rossitten-renkaaksi B 14628. Vogelwarte Rossittenin ilmoituksen mukaan otettiin Krowissa Pommerissa 21. XI. 1928 kaksi kiinnisaatua villihanhea vankeuteen kesytettäviksi. Kun tämä ei kuitenkaan erikoisemmin onnistunut, päästettiin linnut vuotta myöhemmin, 30. XI. 1929, rengastettuina jälleen vapaiksi. — Tapaus on erikoisen mielenkiintoinen, koska kotimainen rengastus ei vielä ole antanut mitään valaistusta hanhiamme muuttoon (vain pari kappaletta kaikkiaan eri lajeja merkitty).

Edellämainituista ulkomailla rengastetuista Suomessa tavatuista linnuista on suurin osa eli 10 kpl. yksilöitä, jotka ovat ulkomailla merkityt täysikasvuina. Tällaisten rengaslintujen toteaminen Suomessa on ehkä useimmissa tapauksissa, mutta ei suinkaan aina, katsottava todistukseksi siitä, että linnut ovat Suomessa syntyneitä ja siis oikealle kotiseudulleen palanneita tai ainakin Suomen halki syntymäseuduilleen vaeltavia. Toistaiseksi on täysikasvuina ulkomailla rengastettujen ja meillä tavattujen lintujen lukumäärä ollut sängen pieni (variksia lukuunottamatta) ja harvoja lajeja käsittävä. Täysikasvuisten lintujen merkintä Suomen etelä-, lounais- ja länsipuolella sijaitsevilla Euroopan maissa lisääntyy kuitenkin tätä nykyä

lisääntymistään erilaisten pyyntilaitteiden ansiosta, joten voidaan odottaa yhä runsaammin tähän ryhmään kuuluvia löytöjä Suomes-takin.

Suomen maantieteellisestä asemasta johtuu, että poikasina ulkomailla rengastettujen ja sen jälkeen meillä tavattujen lintujen lukumäärä on tähän saakka ollut vielä paljon pienempi kuin edel-listen, voi sanoa minimaalinen. Suomihan voi tulla kysymykseen varsinaisena läpikulkumaana vain maamme koillis- ja itäpuolella sijaitsevien alueiden sekä jossain määrin Pohjois-Skandinaavian muut-taviin pesimälintuihin nähden, ja näissä seuduissa on lintujen rengastusta toistaiseksi harjoitettu vain verraten vähän, Pohjois-Venäjällä tuskin lainkaan. Nyt on kuitenkin Moskovan „Agro-Bio-station“in lintujen rengastustoimisto („Бюи“) pannut merkintätöyön käyntiin Vienanmeren seuduilla, ja Leningradin Lesnoy (Metsä-) -Instituutti m.m. Laatokan itäpuolella. Kuten edelläselostetuista löy-döistä käy selville, on Suomeakin koskevia tuloksia jo heti todetta-vissa. Erikoisesti ansaitsevat mainitsemista Solovkin saarella ren-gastettujen harmaalokkien löydöt Suomesta. Nimenomaan Vienan-meren ja Pohjois-Jäämeren rannikkoseutujen sekä näiden ja Laatokan välisten alueiden pesimälintujen rengasmerkintä on omansa herättä-mään mitä suurinta mielenkiintoa Suomessa. Puheenaolevat linnuthan tähänastisten kokemusten mukaan vaeltavat muuttomatkoihlaan Suo-men halki suurin joukoin, minkä muuton venäläisten nyt alullepanema rengastustyö on omansa tuomaan entistä eksaktisemman tutkimuksen piiriin.

Muualla Euroopassa poikasina rengastettuja lintuja meille sen sijaan ei edellämainituista luonnollisista syistä ole vastedeskään odo-tettavissa muuta kuin suhteellisesti katsoen poikkeustapauksissa. Jotkut linnut, kuten sorsalinnut, ovat kuitenkin jossain määrin eri-koisasemassa, kuten tähänastisetkin havainnot jo osoittavat. Niiden suhteen on erikoisesti otettava huomioon ilmiö, jolle engl. ornitologi J. LANDSBOROUGH THOMSON on antanut nimen „abmigration“ (J. L. Thomson: On „Abmigration“ among the Ducks: an Anomaly shown by the Results of Bird-marking. Proc. of the VIIth Intern. Ornith. Congress at Amsterdam 1930). Tällä nimityksellä, jonka suomalaisena vastineena kenties voisi käyttää sanaa „siirtomuutto“, Thomson tarkoittaa sitä ilmiötä, että jonkun seudun omilla asuinpai-koillaan talvehtivista pesimälinnuista jotkut saattavat lyöttäytyä muu-alta mainituille seuduille talvehtimaan saapuneiden saman lajin muutto-

lintujen joukkoon ja seurata näitä niiden ehkä kaukaisillekin syntymäseuduille. Sorsalintujen kesken, joista Th. erikoisesti puhuu, ilmiö on kaikkein useimmin todettu. Niinpä Th. luettelee 21 tähän kuuluvaa tapausta Englannista, useimmat tavia ja sinisorsaa koskevia (näistä on suurin osa tavattu rengastusta seuraavana tai jonain myöhempänä kesänä Tanskassa, Norjassa tai Ruotsissa). Suomestakin mainitaan yksi esimerkki: Northumberlandissa 27. VIII. 1915 nuorena merkitty tukkarnasku, *Nyroca fuligula* (L.), joka ammuttiin heinäk. alussa 1917 Kuusamossa. Prof. Einar Lönnberg esittää yhtenä mahdollisena selityksenä ilmiölle sukupuolikiintymyksen: paikallinen koiras voi liittyä talvehtimaan saapuneen naaraan seuraan ja vaeltaa sen mukana pois syntymäseudultaan.

Myöskin lокkien, lehtokurpan y. m. lintujen suhteen on abmigratio-tapauksia todettu, ja tällaisia löytöjä on epäilemättä Suomestakin odotettavissa lisää.

Zusammenfassung: In Finnland angetroffene ausländische Ringvögel.

Im Folgenden wird eine Anzahl Funde von ausländischen Ringvögeln angeführt, die in Finnland in den letzten Jahren angetroffen und dem Zoologischen Museum der Universität zu Helsingfors gemeldet worden sind.

Corvus corone cornix (L.). Rossitten D 37097, beringt als ausgewachsen in Ulmenhorst bei Rossitten 15. X. 1926, geschossen 28. V. 1928 in Lylyinen, Kirchspiel Lohja (Lojo), ca 55 km nach WNW von Helsingfors.

Rossitten D 35346, beringt 19. X. 1926, sonst wie der vorige, geschossen 21. IX. 1929 in Hovinmaa, Hanhijoki, 12 km nach NW von der Stadt Viipuri (Viborg).

Rossitten D 36934, beringt wie die vorigen, aber am 16. X. 1926, geschossen 25. XI. 1930 in Lyytikälä, Kirchspiel Lappee, in der Nähe der Stadt Lappeenranta (Willmanstrand).

Sturnus v. vulgaris L. Leiden 96052, beringt als ausgewachsen in Haag, Süd-Holland 31. III. 1931, sterbend aufgefunden 10. VI. 1931 in Koijärvi, Kokonkylä, 18 km nach N von Forssa (Westfinnland).

Accipiter n. nisus (L.) Rossitten E 47929, beringt als ausgewachsen 20. XI. 1930 in Prenzlau, Uckermark (Pommern), geschossen in Gamla Karleby (am Bottnischen Meerbusen) 3. IX. 1931.

Larus r. ridibundus L. Lesnoy-Institut (Leningrad) E 1282,

beringt in der Mündung des Swir-Flusses, an der Ostküste vom Ladoga-See 26. VI. 1929, erlegt bei Helsingfors 17. IX. 1929.

Larus c. canus L. Tartu Estonia Universitas 7107, beringt nestjung auf der Insel Waiku, Westküste von Ösel 19. VI. 1931, erbeutet an einer Fischleine bei der Stadt Rauma am Bott-nischen Meerbusen 10. IX. 1931.

Larus a. argentatus Pontopp. Бю н М о с к в а D 7198, beringt 25. VI. 1931 auf der Insel Solovki im Weissen Meere (im Neste auf dem Dache der Festung, Kreml!), geschossen 15. VIII. 1931 auf dem See Pyhäselkä, ca 20 km nach SSE von der Stadt Joensuu (in Ostfinnland). — Бю н М о с к в а D 10814, beringt wie der vorige, Datum aber noch nicht ermittelt, geschossen 9. IX. 1931 auf dem See Vaskivesi, Kirchspiel Virrat, 80 km N von der Stadt Tampere. — Rossitten D 47280, beringt (im Netz gefangen) bei Rossitten 11. X. 1930, erbeutet an einer Fischleine im Viensuu, am See Pielisjärvi (80 km N von der Stadt Joensuu).

Anas p. platyrhyncha L. Riksmuseet Stockholm B 741, beringt als ausgewachsen in Karlslund bei Örebro 9. IV. 1927, erbeutet in einer Hechtreuse 24. VI. 1931 im Flusse Karlebyälv (Vetilsån); vgl. „Fauna och Flora“ (Uppsala), N:o 4. 1931. — A. F. Witherby (London) AA 803, beringt als ausgewachsen in Wig-townshire, Skotland III. 1929, geschossen im Perho-Flusse, Kirchspiel Vetil, ca 60 km SE von der Stadt Gamla Karleby, Anfang Mai 1929. — A. F. Witherby (London) AG 284, beringt in Wig-townshire Skotland 11. III. 1930, geschossen 15. VIII. 1931 in Salajärvi, 17 km von der Stadt Lappeenranta (Willmanstrand) — Lesnoy-Institut (Leningrad) D 2271, beringt in Luberetskoe am Ilensee bei Nowgorod 7. VII. 1929, erbeutet 17. V. 1931 im Kirchspiel Vihti, ca 45 km nach NW von Helsingfors (wahrscheinlich ein Fall von Umsiedelung).

Anser f. fabalis (Lath.) Rossitten B 14628, beringt 30. XI. 1929 (nach 1-jähriger Gefangenschaft) in Krolow, Pommern, geschossen 26. VI. 1930 im Kirchspiel Kurkijoki, SE-Finnland.

Wegen der geographischen Lage Finnlands kommt unser Land als eigentliches Durchzugsland nur für Gebiete in Frage, die nord-östlich bis östlich von Finnland liegen, ausserdem in beschränktem Masse für Nord-Skandinavien. Sonst sind beringte ausländische Brutvögel hier nur recht zufällig (Umsiedler der Nachbarländer etc.) zu erwarten, vielleicht mit Ausnahme von solchen Vogelgruppen

wie Enten, unter welchen das von A. Landsborough Thomson (1930) als „Abmigration“ bezeichnete Form einer gelegentlichen Umsiedlung „not as wholly abnormal, but rather as a frequent anomaly“ anzusehen werden mag — nur ein einwandfreies Beispiel aus Finnland ist zwar bisher bekannt: eine Reiherente, *Nyroca fuligula* (L), die als Jungvogel in Northhumberland am 27. VIII. 1915 beringt und in Kuusamo, NE-Finnland Anfang Juli 1917 geschossen wurde.

Die allermeisten in Finnland bisher erbeuteten fremden Ringvögel sind Individuen, die auf dem Zuge oder in den Überwinterungsquartieren beringt worden sind. Auch die Zahl der Wiederfunde, die zu dieser Gruppe gehören, ist in Finnland recht gering gewesen (mit Ausnahme Rossittener Nebelkrähen), weist aber in den letzten Jahren einen Zuwachs auf und wird natürlich immer mehr zunehmen je mehr die Beringung ausgewachsener vorbeiziehender Zugvögel und Wintergäste in den zentral- und südeuropäischen Ländern durch allerlei Fangeinrichtungen ermöglicht und erleichtert wird. Auch von den oben angeführten Wiederfunden gehört die Mehrzahl zu dieser Gruppe von Beringungen, bezieht sich somit auf Vögel, die wahrscheinlich im allgemeinen ihre Heimat in Finnland gehabt haben oder auf der Wanderung durch Finnland weiter nach Nordosten oder Osten waren.

Von den übrigen Funden sind von besonderem Interesse die oben erwähnten ersten Resultate (inbezug auf Finnland) der vom Vogelberingungsbureau der Agro-Biostation in Moskwa am Weissen Meere eingesetzten Beringungsarbeit, nämlich die Funde der zwei *Larus argentatus*-Individuen der Insel Solowki in Finnland. Speziell die Beringung der Brutvögel der Küstengegenden des Weissen Meeres und des Nördlichen Eismeerer sowie des Gebietes zwischen den genannten Küsten und dem Ladoga-See wird mit regstem Interesse in Finnland verfolgt. Die betr. Vögel wandern ja nach den bisherigen Erfahrungen in grosser Anzahl durch Finnland, und ihre Wanderungen können durch die jetzt begonnene Beringungsarbeit der russischen Ornithologen im Norden exakter als es bisher möglich war erforscht werden.
